

Megneveztek 4624 magyar áldozatot

Az igazság felé vezető úton. Ez a címe annak a többkötetes kiadványnak és CD-nek, amit a vajdasági képviselőház hét éve létrehozott bizottsága eddigi, de még mindig befejezetlen kutatása alapján letett az asztalra. A mintegy ötven történész, aki a munkán dolgozott, az 1941 és 1948 között kivégzetteket és a kényszertáborokban elhunytakat próbálta meg összeírni.

Százhatezer civil halotról tudnak. 83.881-et nevével neveztek. Ennél azonban – ezt hozzátesszük - több embert öltek meg együtt, az itt megszállónak tartott magyarok és németek, meg a horvátországi usztasák a II. világháború alatt, valamint az ún. „felszabadító” partizánok 1944-45-ben, és Tito kommunistái 1948-ig. A most publikált kutatási adatok szerint a 106.000 áldozatnak a legnagyobb része, 52.000 szerb, 25.000 német, 17.000 zsidó, 4.600 magyar, és 2000 horvát nemzetiségű. A bizottság egyik magyar ajkú tagja, Mg. Páll Tibor történész rámutatott arra, hogy a munka foghíjas, hiszen a magyar áldozatok száma szerinte sokkal nagyobb volt. A II. világháború itteni legnagyobb vesztesének számító, kollektív háborús bűnössé nyilvánított németek is keveslik a 25.000 áldozatot. A mintegy félmillió itteni németiségből ugyanis mára alig több mint háromezer maradt. Nagyrészüket elmenekült. Akiknek ez sikerült, azok 67 ezer német áldozat nevét, erőszakos halálának helyét és körülményeit vették nyilvántartásba. A vajdasági képviselőház illetékes bizottsága azonban csak azokat a neveket vette át a német viktimológiai kiadványokból, amelyek vonatkozásában, az itteni levéltárakban is találtak bizonyítékot. Ugyanez a helyzet a magyarok esetében.

A forrásanyagok azonban még mindig csak részben hozzáférhetőek. A belgrádi katonai levéltár dokumentumainak nagy része még mindig államtitoknak számít. Egyedül a magyarok, a németek és az usztasák által elkövetett gonosztevéket sikerült maradéktalanul feltárni, hiszen ezen témakörök a II. világháború óta kutathatóak. A szerb partizánok rémtetteinek kutatói viszont még mindig elsősorban a hozzátartozók elbeszéléseire hagyatkozhatnak.

Ezekről a történelemsokról ötven éven át tilos volt beszélni, kutatásuk pedig még ma is akadályokba ütközik. Így derülhetett ki most az a felettébb furcsa tény, hogy a legtöbb vajdasági áldozatot a tartományban sosem működött horvátországi usztasák ölték meg, méghozzá Horvátországban, a jasenovaci haláltáborban. Ez csak akkor lehetne részben igaz, ha a Horvátországból és Bosznia-Hercegovinából a II. világháború után ideköltözött sokszázezer telepes hozzátartozóit is vajdasági áldozatnak tekintik. Jasenovac kapcsán egyébként néhány éve az is megtörtént, hogy hivatalos publikációban olyan temerini magyarokat is a jasenovaci haláltábor áldozataként tüntettek fel, akiket bizonyítottan Tito partizánjai lőttek halomra 1944-ben, itt a Vajdaságban. Innen valójában nagyon kevesen kerültek a hírhedt jasenovaci és Nova gradiškai haláltáborokba. Miközben tehát a történelemhamisításra is akad példa, a parlamenti bizottság nem férhetett hozzá az egyik legnagyobb, járeki haláltábor jegyzőkönyvéhez, mivel a kutatás időpontjában éppen szerb radikális párti temerini városvezetés ezt egyszerűen nem tette lehetővé.

Vajdaságban egyébként a világháború ideje alatt és után 72 ilyen tábor létezett. Csak a járekiban hatezren haltak meg. Jegyzőkönyv is van róla, csak éppen nem hozzáférhető. Mindettől függetlenül már az is eredménynek számít, hogy a Vajdasági Képviselőház hozzá mert nyúlni a témához, tényfeltáró bizottságot alapított, amely eljutott a megállapításig, amelynek része az is, hogy 1941 és 1948 között a Vajdaságban 4624 magyar került tömegsírba.

Ternovác István